Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro zahraniční věci

2022/2154(INI)

27.6.2023

NÁVRH ZPRÁVY

o doporučení Evropského parlamentu Radě a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Unie týkajícím se posílení práva na účast: legitimita a odolnost volebních procesů v neliberálních politických systémech a autoritářských režimech (2022/2154(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodaj: Nacho Sánchez Amor

OBSAH

Strana

NÁVRH DOPORUČENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

NÁVRH DOPORUČENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Radě a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku týkající se posílení práva na účast: legitimita a odolnost volebních procesů v neliberálních politických systémech a autoritářských režimech (2022/2154(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv, a zejména na čl. 21 odst. 3 této deklarace,

– s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a na obecnou připomínku č. 25 o právu podílet se na veřejných záležitostech, hlasovacích právech a právu na rovný přístup k veřejné službě,

– s ohledem na článek 3 prvního protokolu Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod,

– s ohledem čl. 5 písm. c) Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace,

– s ohledem na Deklaraci zásad OSN pro mezinárodní volební pozorovatelské mise,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 11. dubna 2000 o pomocných a pozorovatelských volebních misích EU (COM(2000)0191),

– s ohledem na pokyny OSN pro státy týkající se účinného uplatňování práva podílet se na veřejných záležitostech,

– s ohledem na společné sdělení Komise a místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 25. března 2020 nazvané „Akční plán EU pro lidská práva a demokracii na období 2020–2024“ (JOIN(2020)0005),

– s ohledem na článek 118 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A9-0000/2023),

A. vzhledem k tomu, že právo občanů volit a být volen v pravidelných, skutečně demokratických volbách je základním a mezinárodně uznávaným lidským právem;

B. vzhledem k tomu, že článek 21 Všeobecné deklarace lidských práv stanoví, že každý má právo účastnit se vlády své země a že základem vlády musí být vůle lidu vyjádřená v pravidelných, skutečných a všeobecných volbách; vzhledem k tomu, že to potvrzuje i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech;

C. vzhledem k tomu, že podle Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva je právo účastnit se svobodných a spravedlivých voleb neoddělitelně spjato s dalšími základními

právy, jako je právo na nediskriminaci, svobodu projevu a svobodu pokojného shromažďování a sdružování;

D. vzhledem k tomu, že skutečně demokratické volby jsou nepostradatelným aspektem inkluzivní správy věcí veřejných, neboť orgánům poskytují mandát od občanů;

E. vzhledem k tomu, že více než 75 % lidí žije v nedemokratických zemích, což omezuje jejich základní lidská práva; vzhledem k tomu, že zmenšující se prostor pro občanskou společnost negativně ovlivňuje právo účastnit se skutečných voleb;

F. vzhledem k tomu, že v autokratických a neliberálních režimech, které organizují fiktivní volby s cílem upevnit svou moc, není právo účastnit se skutečných voleb respektováno; vzhledem k tomu, že takové volby nejsou svobodné ani spravedlivé, postrádají skutečnou politickou soutěž a nepřiměřeně omezují právo volit a být volen;

G. vzhledem k tomu, že autokratické a neliberální režimy stále častěji vytvářejí narativ, který jejich nedemokratické volby prezentuje jako skutečné, aby tak získaly mezinárodní a domácí legitimitu, což je kvůli nedemokratickému průběhu voleb neoprávněné; vzhledem k tomu, že tato legitimita je poté na vnitrostátní úrovni využívána k posilování podpory režimu a jeho práva vládnout a zároveň k omezování a delegitimizaci případné protirežimní opozice;

H. vzhledem k tomu, že tyto strategie usilující o legitimizaci režimu jsou dále usnadňovány oslabováním nezávislosti soudnictví a právního státu a celkovým úpadkem demokracie v autokratických a neliberálních režimech;

I. vzhledem k tomu, že autokratické a neliberální režimy vyvíjejí nové způsoby a strategie pro zdánlivé dodržování volebních předpisů, aniž by se musely plně podrobit mezinárodním normám pro sledování voleb, kterých se však otevřeně nevzdávají; vzhledem k tomu, že jejich snaha o vzájemné zajišťování mezinárodní legitimity svých falešných voleb je stále pečlivější;

J. vzhledem k tomu, že závažnost a rozsah útoků na nestranné volební pozorovatele, včetně obtěžování, pomluv, výhrůžek, porušování jejich práv a fyzického násilí, v posledních letech stále rostou, což do této důležité práce vnáší atmosféru nejistoty; vzhledem k tomu, že EU považuje volební pozorovatele za obránce lidských práv;

K. vzhledem k tomu, že napětí mezi demokraciemi a autoritářskými režimy je stále více geopolitické; vzhledem k tomu, že tento trend vyžaduje, aby EU své demokratické obavy řešila na nejvyšší politické úrovni, mimo jiné budováním strategičtějších aliancí pro demokracii a tím, že bude demokracii považovat za strategický zájem a za klíčovou součást svých geoekonomických a obchodních strategií;

L. vzhledem k tomu, že by EU měla k právu na účast zaujímat systematický přístup, mimo jiné tím, že bude poukazovat na jeho silnou vazbu na lidská práva, demokracii a právní stát;

1. doporučuje Radě a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku:

Povědomí o právu účastnit se skutečných voleb

a) navrhovat a provádět rozhodnější opatření EU, která budou prosazovat a chránit právo na účast v rámci mnohem širší strategie na podporu lidských práv a demokracie;

b) zdůrazňovat úzkou vazbu mezi právem účastnit se skutečných voleb a ostatními základními svobodami, zejména svobodou pohybu, přesvědčení a projevu, shromažďování a sdružování, jakož i právem na nediskriminaci, bez nichž není možné účinně požívat práva účastnit se skutečných voleb; dále zdůrazňuje klíčovou úlohu právního státu v této oblasti;

c) zjednodušit právo účastnit se souboru nástrojů vnější činnosti EU;

d) uvědomit si závažnost obtíží, kterým čelí lidé žijící v autokratických a neliberálních režimech při přístupu k nestranným informacím týkajícím se voleb a při jejich rozlišování od propagandy šířené režimem, včetně získávání spolehlivých informací o kandidátech, volebních preferencích a průběhu volebního procesu, a které jim znemožňují pochopit, zda jsou volby skutečně založeny na konkurenci kandidátů a zda výsledky odrážejí preference občanů;

Nástroje a postupy EU

e) vyvracet argumentaci autokratických a neliberálních režimů, že mají mandáty od občanů získané na základě skutečných voleb; formulovat komplexní globální strategii EU pro boj proti nástrojům, které tyto režimy používají k legitimizaci voleb, jako jsou falešní pozorovatelé a stínové volební pozorovatelské skupiny namísto standardních mezinárodních misí;

f) posilovat vazbu mezi činností v oblasti pozorování voleb a širší podporou EU v oblasti lidských práv a demokracie prostřednictvím politických nástrojů i nástrojů spolupráce; chápat autoritářské strategie legitimizace voleb jako první příznaky zásadních nedemokratických trendů a odpovídajícím způsobem na ně reagovat;

g) bojovat proti snahám autokratických a neliberálních režimů vytvářet falešné zdání, že jejich volby jsou skutečné; věnovat zvláštní pozornost zneužívání informačních a komunikačních technologií v souvislosti s volbami, které autokratické a neliberální režimy stále častěji uplatňují s cílem negativně ovlivňovat účast šířením propagandy a dezinformací a omezováním přístupu k informacím o opozičních myšlenkách a kandidátech;

h) uvědomovat si klíčovou úlohu občanské společnosti při delegitimizaci falešných voleb v očích místního obyvatelstva; podporovat organizace občanské společnosti, obránce lidských práv a sdělovací prostředky, mimo jiné prostřednictvím budování kapacit a komunikačních strategií a shromažďování údajů o porušování práva účastnit se skutečných voleb; podporovat zejména místní volební pozorovatele, jejichž činnost posiluje přesvědčení občanů, že budou moci uplatnit své právo účastnit se skutečných voleb;

i) začleňovat informace o skutečných volbách a právu občanů se do nich zapojit v kontextu podpory lidských práv a demokratizace do projektů v rámci Nástroje pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci – Globální Evropa a do nástroje předvstupní pomoci, včetně podpory volebních pozorovatelů jako obránců lidských práv; podporovat za tímto účelem Globální kampus pro lidská práva;

j) využívat soubor nástrojů EU pro kulturní diplomacii a mezinárodní kulturní vztahy k posilování práva na účast, k boji proti autokratickým a neliberálním narativům, které se pokoušejí legitimizovat falešné volby, a k posilování demokratické kultury v zemích mimo EU;

k) více podporovat iniciativy související se školením v oblasti pozorování voleb a budováním znalostí;

l) zkoumat, zda by bylo vhodné zavést do doložky o demokracii v dohodách EU, všeobecném systému preferencí a rovnocenných mechanismech trvalé povolení sledovat průběh voleb, vzhledem k tomu, že řada zemí není v současné době ochotna EU ke sledování průběhu voleb zvát; podporovat parlamentní skupinu pro podporu demokracie a koordinaci voleb a její činnost, zejména v souvislosti s pozorováním voleb;

m) začleňovat výsledky volebních pozorovatelských misí EU jako zásadní součást celkového rámce vztahů mezi EU a dotyčnou zemí;

n) zaměřovat se na právo na účast v zemích mimo EU prostřednictvím dialogů EU o lidských právech;

o) uplatňovat na osoby odpovědné za závažné porušování práva na účast a demokratických volebních standardů globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv;

p) uznávat úlohu volebních pozorovatelských misí EU při poskytování důkazů o tom, zda se jedná o skutečné volby, a dále tento nástroj zlepšovat, mimo jiné posilováním jeho viditelnosti;

Činnost EU na mezinárodních fórech

q) vytvářet koalici demokratických zemí a mnohostranných institucí, jako je Úřad OBSE pro demokratické instituce a lidská práva a Rada Evropy, s cílem účinněji bojovat proti legitimizaci falešných voleb na mezinárodních fórech, zejména v OSN;

r) prosazovat v Radě OSN pro lidská práva myšlenku vypracování pokynů týkajících se práva účastnit se voleb, s větším zapojením místních organizací občanské společnosti; posoudit proveditelnost dalšího rozvoje a systematizace obecné připomínky č. 25 k článku 25 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech s cílem prokázat souvislost mezi právem na účast a lidskými právy a demokracií a řešit nové výzvy, včetně dezinformací na internetu a vzestupu autoritářství;

s) odsoudit oslabování mezinárodně vytvořených norem v rámci úsilí o legitimizaci voleb; věnovat zvláštní pozornost narativům prosazujícím alternativní hodnoty jakožto zdroj legitimity falešných voleb, jako je normativní převaha vnitrostátních právních předpisů nad mezinárodními normami, náboženské a tradiční hodnoty, kulturní specifika nebo programy zaměřené především na rozvoj;

t) usilovat o zviditelnění Deklarace OSN o zásadách pro mezinárodní pozorování voleb a činnosti organizací, které ji podepsaly a aktivně se podílejí na pozorování voleb; zvážit výzvu k aktualizaci seznamu signatářů Deklarace o zásadách pro mezinárodní pozorování voleb s cílem posílit jeho důvěryhodnost a jasně rozlišit mezi skutečnými skupinami pro pozorování voleb a falešnými pozorovateli; zkoumat způsoby, jak oslabit legitimitu stínových organizací a falešných pozorovatelů;

u) prosazovat jednoznačné uznání mezinárodních a vnitrostátních nestranných volebních pozorovatelů jako obránců lidských práv v rámci příslušných mnohostranných fór i v rámci kontaktů EU s ostatními mezinárodními organizacemi a trvat na jejich nezbytné ochraně, aby mohli své povinnosti vykonávat nezávisle a bezpečně;

2. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto doporučení Radě a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.